The Royal Women's Hospital Women's Health Information

ការព្យាបាល endometriosis (ជំងឺស្រទាប់ក្នុងរបស់ស្បូននៅខុសកន្លែង)

មីនា ឆ្នាំ 2004

តើមានអ្វីកើតឡើងទៅ បើមិនព្យាបាល endometriosis ទេនោះ?

ជំងឺ endometriosis មិនសូវធ្ងន់ធ្ងរ មិនចាំបាច់តែងតែទទួលការព្យាបាលឡើយ។ ជាធម្មតា គេស្នើផ្តល់ការព្យាបាលឲ្យអ្នក ដើម្បីជួយសំរាលរោគសញ្ញា ជាជាង"ព្យាបាលសះស្បើយ"ជំងឺនេះតែម្តង។

បើមិនព្យាបាលទេ endometriosis ខ្លះនឹងបានគ្រាន់បើដោយគ្មានជំនួយឡើយ ប៉ុន្តែភាគច្រើននឹងនៅឯដដែល។ រោគនេះខ្លះ នឹងរឹតតែមានភាពធ្ងន់ធ្ងរឡើង បើមិនព្យាបាលទេនោះ។

ចំពោះស្ត្រីភាគច្រើនដែលមាន endometriosis រោគសញ្ញានឹងធូរស្រាលនៅពេលដែលស្ត្រីទាំងនោះឆ្លងកាត់រួចនូវភាពលែង មានរដូវតទៅទៀត។ ការសំរេចថាតើព្យាបាល endometriosis ឬទេនោះ ជាញឹកញយគឺជាបញ្ហានៃការថ្លឹងថ្លែងនូវលទ្ធភាព គ្រោះថ្នាក់នៃការព្យាបាល ដោយប្រៀបធៀបនឹងផលប៉ះពាល់ដែល endometriosis កំពុងមានលើជីវិតរបស់អ្នក។

តើមានការព្យាបាលអ្វីខ្លះទៅ?

ជំងឺ endometriosis អាចព្យាបាលតាមវិធីវេជ្ជសាស្ត្រ (ដោយប្រើថ្នាំពេទ្យ) ឬ តាមការវះកាត់។ ជួនកាលទៅ គេប្រើទាំងថ្នាំ ពេទ្យ និង ទាំងការវះកាត់។ ស្ត្រីខ្លះក៏ទទួលប្រយោជន៍ពីការព្យាបាលតាមវិធីផ្សេងដែរ។ ថ្នាំពេទ្យមានចាប់ពីថ្នាំសំរាលការឈឺចាប់ (ដូចជាប៉ារ៉ាសេតាម៉ុល និង ថ្នាំប្រឆាំងភាពរលាកដែលគ្មានស្តេរ៉ូអ៊ីដ) រហូតដល់ការព្យាបាលប្រើអ័រម៉ូន ដែលទប់សកម្មភាព នៃការបញ្ចេញពងមេជីវិតស្ត្រីពីអូវែរ និង ការមានរដូវ។

ការវះកាត់អាចប្រើសំរាប់កាត់យកចេញ ឬ ដុត endometriosis ។ ការវះកាត់ទូទៅបំផុតដែលប្រើ គឺ វិធីវះឆ្លុះមើលក្នុងសំបុក ពោះ (laparoscopy) (ចោះប្រហោងតូច)។

បើអូវែរមានពងដុះនៃ endometriosis នោះការវះកាត់គឺជាការព្យាបាលល្អបំផុត ដោយសារតែពងដុះនេះមិនទំនងជាបាត់រូបរាង ដោយខ្លួនវាទេ ហើយមិនអាចព្យាបាលដោយថ្នាំពេទ្យឡើយ។

ការព្យាបាលសំរាប់ភាពមិនអាចមានកូន

ការវះកាត់ត្រូវបានបង្ហាញថា បានកែលំអភាពអាចមានកូនចំពោះស្ត្រីដែលមាន endometriosis មិនសូវធ្ងន់ធ្ងរ។ ការព្យាបាល endometriosis ធ្ងន់ធ្ងរជាងនេះ ជាពិសេសបើមានពងដុះនៅក្នុងអូវែរ ក៏ទំនងជាកែលំអដល់ភាពអាចមានកូនដែរ ទោះជា ពុំមានភស្តុតាងពេញលេញក៏ដោយ។

គេមិនបានបង្ហាញថា ថ្នាំពេទ្យកែលំអភាពអាចមានកូនឡើយ។

គេគួរពិនិត្យមើលមូលហេតុឯទៀតនៃភាពមិនអាចមានកូន ហើយព្យាបាលវា។

ការព្យាបាលការឈឺចាប់

នៅពេលដែលការឈឺចាប់គឺជាបញ្ហាចំបងក្តី ក៏ការព្យាបាលមានគោលបំណងសំរាលរោគសញ្ញា និង បន្ធូរការឈឺចាប់ដែរ។ ការព្យាបាលចំបងគឺ :

- ថ្នាំសំរាលការឈឺចាប់សាមញ្ញ (ប៉ារ៉ាសេតាម៉ុល ជាដើម)
- ការព្យាបាលប្រើអ័រម៉ូន (ថ្នាំគ្រាប់ ជាដើម)
- ការវះកាត់។

ថ្នាំសំរាលការឈឺចាប់សាមញ្ញ

ស្ត្រីជាច្រើននឹងជួបប្រទះនឹងរោគសញ្ញាធូរស្រាលខ្លះ ដោយប្រើថ្នាំទិញដោយមិនបាច់មានវេជ្ជបញ្ជា ដូចជាប៉ារ៉ាសេតាម៉ុល (Panadol®) និងថ្នាំប្រឆាំងការរលាកគ្មានស្តេរ៉ូអ៊ីដ (Ponstan®, Nurofen®, Naprogesic® ជាដើម)។

ការព្យាបាលប្រើអ័រម៉ូន

ការព្យាបាលប្រើអ័រម៉ូន ត្រូវបានប្រើដើម្បីទប់សកម្មភាពនៃដំណើរមានរដូវធម្មតា ហើយជាលទ្ធផល នឹងបញ្ឈប់ ឬ ពន្យឺតការលូត លាស់នៃ endometriosis ។ វិធីសាមញ្ញបំផុតដើម្បីសំរេចការព្យាបាលនេះ គឺការប្រើ "the pill" (ថ្នាំគ្រាប់)។ ក៏មានការព្យា បាលប្រើអ័រម៉ូនផ្សេងទៀត ដែលបានបង្ហាញថាមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការកាត់បន្ថយការឈឺចាប់ទាក់ទងនឹង endometriosis ដែរ។

ស្ត្រីខ្លះនឹងជួបប្រទះនឹងផលវិបាកដោយសារតែការព្យាបាលប្រើអ័រម៉ូន។

ការវះកាត់

គេអាចស្នើផ្តល់ការវះកាត់នៅគ្រាដំបូង ដើម្បីជួយធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យ។ ស្ត្រីខ្លះត្រូវបានស្នើផ្តល់នូវការវះកាត់ ដោយសារតែស្ត្រីទាំង នោះមិនចង់ប្រើថ្នាំពេទ្យ ឬ ដោយសារតែថ្នាំពេទ្យពុំមានប្រសិទ្ធភាពឡើយ។

គោលបំណងនៃ **វិធីវះឆ្លុះមើលក្នុងសំបុកពោះ (laparoscopy)** (វះប្រហោងតូច) គឺដើម្បីធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យ ហើយព្យាបាល endometriosis ដែលមើលឃើញទាំងអស់។ វិធីនេះត្រូវបានធ្វើឡើងដោយប្រើឡាស៊ែរ ឬ កម្តៅអគ្គិសនី ដែលបំផ្លាញ endometriosis តាមរយៈការដុតវា។ ជំរើសផ្សេងពីនេះគឺថា គេអាចកាត់យកដុំ endometriosis ចេញ។

(សូមអានផងដែរនូវ : ប័ណ្ណពត៌មាន *ការព្យាបាល endometriosis (ជំងឺស្រទាប់ក្នុងរបស់ស្បូននៅខុសកន្លែង) ដោយប្រើវិធីវះឆ្លុះមើលក្នុងសំបុកពោះ)*

ស្ត្រីមួយក្រុមតូចដែលមានរោគសញ្ញាធ្ងន់ធ្ងរ ហើយដែលគ្មានការធូរស្រាលដោយសារថ្នាំពេទ្យឬការព្យាបាលវះកាត់ឯទៀត គេអាចពិចារណាលើការវះកាត់ធំដុំ ដូចជាកាត់ស្បូនចេញ និង កាត់អូវ៉ែរចេញ។

ជួនកាលទៅ endometriosis មានផលប៉ះពាល់ដល់ស្រទាប់ជញ្ជាំងនៃពោះវៀន។ នៅពេលដែលហេតុការណ៍នេះកំពុងបណ្តាលឲ្យមានរោគសញ្ញាខ្លាំងនោះ គេអាចស្នើឲ្យកាត់យកចេញនូវកំណាត់ពោះវៀនដែលរងផលប៉ះពាល់នោះ។ ការវះកាត់នេះ នឹងជាប់ទាក់ទងនឹងការវះកាត់ពោះវៀន ហើយជាការវះកាត់មិនធម្មតាឡើយ។

ជំរើសនៃការព្យាបាល
កិច្ចការត្រូវពិចារណា

មិនធ្វើអ្វីទេ (មិនព្យាបាល) :

គុណសម្បត្តិ

- គ្មានផលវិបាកដោយសារថ្នាំពេទ្យ
- គ្មានលទ្ធភាពគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការវះកាត់
- រោគសញ្ញាអាចមានភាពប្រសើរឡើងដោយខ្លួនឯង។

គុណវិបត្តិ

- រោគសញ្ញាភាគច្រើន មានតទៅទៀត
- រោគសញ្ញាខ្លះ អាចធ្ងន់ធ្ងរឡើង។

ថ្នាំសំរាលការឈឺចាប់យ៉ាងសាមញ្ញ (Paracetamol, Nurofen®):

គុណសម្បត្តិ

- ងាយទិញ
- ផលវិបាកមិនកើតមានជាទូទៅទេ

គុណវិបត្តិ

- ជាញឹកញយ គឺគ្មានប្រសិទ្ធភាពទេ
- លទ្ធភាពដំបៅក្រពះ ដោយសារថ្នាំ Nurofen® ជាដើម។

ថ្នាំពេទ្យដូច Progesterone:

គុណសម្បត្តិ

- ការឈឺចាប់ចុះអន់ថយ
- រដូវមិនប្រក្រតី ឬ គ្មានរដូវ
- បញ្ឈប់ការលូតលាស់របស់ endometriosis នៅក្នុងករណីភាគច្រើន
- ថ្នាំខ្លះគឺជាថ្នាំបង្ការកុំឲ្យមានផ្ទៃពោះ។

គុណវិបត្តិ

- ផលវិបាក - ឡើងទម្ងន់ ឆាប់ប្តូរអារម្មណ៍ កើតមុន សក់កាន់តែច្រើន ឈឺរមួលសាច់ដុំ ស្រៀវដោះ
- រោគសញ្ញាអាចកើតមានសាជាថ្មី នៅពេលឈប់ព្យាបាល
- ប្រហែលជាមិនអាចព្យាបាលការឈឺចាប់
- គ្មានកែលំអភាពអាចមានកូន
- មិនគួរមានផ្ទៃពោះ នៅពេលកំពុងប្រើថ្នាំ
- មិនបង្ការកុំឲ្យមានផ្ទៃពោះទាំងអស់ឡើយ។

ថ្នាំពេទ្យបណ្តាលឲ្យលែងមានរដូវតទៅទៀត :

គុណសម្បត្តិ

- គ្មានរដូវ
- ការឈឺចាប់ចុះថយ
- បញ្ឈប់ការលូតលាស់របស់ endometriosis នៅក្នុងករណីភាគច្រើន។

គុណវិបត្តិ

- ផលវិបាក - ក្តៅកញ្ជ្រោល បែកញើស
- ឆ្អឹងស្តើង បើប្រើច្រើនជាងប្រាំមួយខែ
- រោគសញ្ញាអាចកើតមានសាជាថ្មី នៅពេលឈប់ព្យាបាល
- មិនគួរមានផ្ទៃពោះ នៅពេលកំពុងប្រើថ្នាំ
- មិនមែនបង្ការកុំឲ្យមានផ្ទៃពោះឡើយ
- ប្រហែលជាមិនអាចព្យាបាលការឈឺចាប់។

ថ្នាំគួបផ្សំបង្ការកុំឲ្យមានផ្ទៃពោះ :

គុណសម្បត្តិ

- បង្ការមិនឲ្យមានផ្ទៃពោះ
- បន្ថយការឈឺចាប់
- អាចលេបដើម្បីកាត់បន្ថយ ឬ បញ្ឈប់ការឈឺចាប់។

គុណវិបត្តិ

- ផលវិបាក - ចង្អោរ ឡើងទម្ងន់
- មិនគួរមានផ្ទៃពោះឡើយ ក្នុងពេលប្រើវា
- លទ្ធភាពគ្រោះថ្នាក់នៃដុំឈាមកកនៅក្នុងជើង ឬ សួត

Mirena IUD:

នេះនៅតែជាការព្យាបាលពិសោធន៍សំរាប់ endometriosis ប៉ុន្តែអាចមានប្រយោជន៍ បើត្រូវការវិធីបង្ការកុំឲ្យមានផ្ទៃពោះ ហើយរោគសញ្ញាតម្រូវឲ្យប្រើវា។

វិធីវះឆ្លុះមើលក្នុងសំបុកពោះ (laparoscopy)

គុណសម្បត្តិ

- រោគវិនិច្ឆ័យពិតប្រាកដ
- ការព្យាបាលសះស្បើយរយៈពេលយូរចំពោះស្ត្រីដល់ទៅ 70%
- មិនត្រូវការប្រើថ្នាំពេទ្យ នៅរយៈពេលយូរឡើយ។

គុណវិបត្តិ

- មិនអាចព្យាបាល endometriosis ទាំងអស់ តាមវិធីនេះឡើយ
- មានលទ្ធភាពគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការវះកាត់
- ប្រហែលជាមិនអាចព្យាបាលការឈឺចាប់ឲ្យបានសះស្បើយឡើយ
- endometriosis កើតមានសាជាថ្មី ចំពោះស្ត្រី 30%។

ការកាត់ស្បូនចេញ និង ការយក endometriosis ចេញ :

គុណសម្បត្តិ

- សំរេចការព្យាបាលសះស្បើយរយៈពេលយូរ ចំពោះស្ត្រីជាង 90%
- មិនត្រូវការប្រើថ្នាំពេទ្យទេ
- គ្មានរដូវតទៅទៀតឡើយ។

គុណវិបត្តិ

- លទ្ធភាពគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការវះកាត់ មានទំហំធំជាងវិធីវះឆ្លុះមើលក្នុងសំបុកពោះ
- ដកយកចេញនូវភាពអាចមានផ្ទៃពោះ
- ស្ត្រីខ្លះមានសេចក្តីទុក្ខសោកដោយសារតែការបាត់បង់ស្បូន
- អាចត្រូវការ HRT បើត្រូវកាត់យកអូវែរចេញ
- ប្រហែលជាមិនអាចព្យាបាលការឈឺចាប់ឲ្យសះស្បើយឡើយ។

វិធីព្យាបាលផ្សេងទៀតនិងបង្គ្រប់បន្ថែម

មានវិធីព្យាបាលផ្សេងៗដែលអាចបង្គ្រប់បន្ថែមលើការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្ររបស់លោកអ្នក ឬ ក៏ជាជំរើសផ្សេងទៅនឹងការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្រដែរ។ ការព្យាបាលមានប្រជាប្រិយបំផុតគឺថ្នាំចិនសែ និង ថ្នាំគ្រឿងរុក្ខជាតិ។ ស្ត្រីខ្លះមានរោគសញ្ញារបស់ខ្លួនកែលំអឡើងតាមរយៈវិធីទាំងនេះ ប៉ុន្តែពុំមានភស្តុតាងវិទ្យាសាស្ត្រនៅឡើយដែលថា ថ្នាំចិនសែ អាចកាត់បន្ថយរោគសញ្ញា ឬ កែលំអភាពអាចមានផ្ទៃពោះ។

បើអ្នកប្រើវិធីព្យាបាលបង្គ្រប់បន្ថែម វាជាការមួយប្រសើរក្នុងការពិភាក្សានូវការប្រើវិធីទាំងនេះជាមួយវេជ្ជបណ្ឌិតអ្នកដោយ សារតែវិធីនេះអាចជ្រៀតជ្រែកដល់ការប្រើថ្នាំផ្សេងទៀតដែលប្រាប់ឲ្យប្រើដោយវេជ្ជបណ្ឌិត។ Pharmaceutical Benefits Scheme (PBS) (គំរោងជំនួយថ្លៃឱសថ) មិនជួយបង់ថ្លៃវិធីព្យាបាលផ្សេងទៀតឬវិធីព្យាបាលបង្គ្រប់បន្ថែមឡើយ។

ពេលដែលការព្យាបាលមិនកែលំអរោគសញ្ញា

ការព្យាបាលចុងក្រោយនៃ endometriosis គឺការកាត់ស្បូនចេញ - ដែលត្រូវតែកាត់យកស្បូន និង កាត់យកអូវែរចេញហើយនិង endometriosis ទាំងអស់។ នេះជាការវះកាត់ធំ ហើយមានន័យថាពុំមានលទ្ធភាពមានផ្ទៃពោះតទៅទៀតឡើយ។ ជាអកុសល ស្ត្រីខ្លះនឹងនៅតែមានរោគសញ្ញាដដែលទោះជាវាជាការច្បាស់ណាស់ដែលថា endometriosis ទាំងអស់ បានទទួលការព្យាបាលមានប្រសិទ្ធភាពក៏ដោយ។

វាក៏មានលទ្ធភាពផងដែរថា នៅពេលដែលថ្នាំពេទ្យឬការវះកាត់មិនកែលំអរោគសញ្ញាទេ នោះរោគសញ្ញានេះប្រហែលជាមិនមែនដោយសារតែ endometriosis ឡើយ។ នៅក្នុងស្ថានការណ៍នេះ អ្នកអាចត្រូវការស៊ើបអង្កេតបន្ថែម ដើម្បីពិនិត្យរកមើលលទ្ធភាពនៃមូលហេតុផ្សេងទៀត ចំពោះរោគសញ្ញារបស់អ្នក។ ស្ត្រីខ្លះនឹងមិនរកឃើញមូលហេតុនៃការឈឺចាប់ របស់ខ្លួនទាល់តែសោះហើយនឹងទទួលការព្យាបាលដើម្បីកាត់បន្ថយរោគសញ្ញា និងកែលំអគុណភាពជីវិតរបស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ។

បើមិនមែនជា endometriosis ទេ តើវាជាអ្វីទៅ?

ការឈឺចាប់នៅម្តុំសាច់ដុំឆ្អឹងត្រគាក អាចបណ្តាលដោយស្ថានភាពជំងឺស្ត្រីមួយចំនួន ដោយមានរួមទាំង :

- adenomyosis (ស្ថានភាពមួយដែលស្រទាប់ក្នុងរបស់ស្បូន ជ្រៀតចូលក្នុងសាច់ដុំស្បូន)
- ដំបៅម្តុំសាច់ដុំឆ្អឹងត្រគាក ដូចជា Chlamydia
- ជាលិកាមានស្លាកស្នាម (ស្អិតជាប់) ដែលបណ្តាលដោយការវះកាត់លើកមុន
- ដំបៅ ឬ ជំងឺរលាកម្តុំសាច់ដុំឆ្អឹងត្រគាក ដែលចាស់យូរមកហើយ
- ពងដុះ នៅលើអូវែរ។

ការឈឺចាប់នៅម្តុំសាច់ដុំឆ្អឹងត្រគាក ក៏អាចបណ្តាលដោយស្ថានភាពឯទៀតដែលមិនមែនជារោគស្ត្រីផងដែរ ដូចជា:

- រោគសញ្ញាពោះវៀនដែលធ្វើឲ្យរសាប់រសល់
- ជំងឺរលាកពោះវៀន (ឧទាហរណ៍: ជំងឺ Crohn)
- បញ្ហាប្លោកនោម ដូចជាជំបៅ ឬ រលាករ៉ាំរ៉ៃ។

ស្ត្រីដែលមានការឈឺចាប់នៅម្តុំសាច់ដុំឆ្អឹងត្រគាក ប្រហែលជាពុំមានមូលហេតុរាងកាយដែលអាចឲ្យស្គាល់នឹងទេ ប៉ុន្តែ ជួនកាលទៅ វាអាច ឬ មានភាពរឹតតែធ្ងន់ធ្ងរ ដោយសារតែកត្តាផ្លូវចិត្ត ដោយមានរួមទាំងអំពើមិនត្រឹមត្រូវនៃការរួមរ័ក ឬ អំពើមិនត្រឹមត្រូវទៅលើរាងកាយ កាលពីគ្រាមុន។

ទីបញ្ចប់ ការឈឺចាប់នេះអាចកើតមានចំពោះស្ត្រីដែលទំនងជាមានសុខភាពបង្កើតកូននិងអ័រម៉ូនធម្មតា។ វេជ្ជបណ្ឌិត ប្រហែលជាមិនដឹងមូលហេតដែលកំពុងបណ្តាលឲ្យមានការឈឺចាប់ឡើយ។

ទីកន្លែងទទួលពត៌មានបន្ថែម

Women's Health Information Centre (RWH)
(03) 8345 3045
1800 442 007 (ទូរស័ព្ទឥតគិតថ្លៃ) អ៊ីមែល : whic@thewomens.org.au

http://www.thewomens.org.au

Endometriosis Association of Victoria
567 Waterdale Road
Heidelberg West
Victoria 3081
Australia
(03) 9457 2933
http://www.endometriosis.org.au/

Gynaecology Clinic (គ្លីនិកជំងឺស្ត្រី) នៅ **Royal Women's Hospital**

គ្លីនិកនេះ មានទីតាំងនៅក្នុងអគារ outpatients (អ្នកជំងឺនៅក្រៅមន្ទីរពេទ្យ) នៅនឹងជាន់ក្រោមនៃ Royal Women's Hospital
ទូរស័ព្ទ (03) 8344 2000

ប័ណ្ណពត៌មានឯទៀតរបស់ RWH ដែលអាចមានប្រយោជន៍សំរាប់អ្នក

RWH មានប័ណ្ណពត៌មានផ្សេងៗជាភាសាច្រើន នៅតាមអ៊ីនធើរណិត។ បើអ្នកចង់បានពត៌មានបន្ថែម អ្នកអាចបើក មើលវិបសៃផ្សព្វផ្សាយសុខភាពរបស់យើង។ អាសយដ្ឋានគឺ http://www.thewomens.org.au

អ្នកក៏អាចសុំឲ្យអ្នកថែទាំអ្នកនៅ Royal Women's Hospital ផ្តល់ប័ណ្ណពត៌មានផងដែរ។ សុំយក :

- *Endometriosis (ជំងឺស្រទាប់ក្នុងរបស់ស្បូននៅខុសកន្លែង) - ពត៌មានសំរាប់ស្ត្រី*
- *ការព្យាបាល endometriosis*

(ជំងឺស្រទាប់ក្នុងរបស់ស្បូននៅខុសកន្លែង)ដោយប្រើវិធីវះឆ្លុះមើលក្នុងសំបុកពោះ

- *ហេតុការណ៍គោលការណ៍អំពីវិធីបង្ការកុំឲ្យមានផ្ទៃពោះ - IUD*